

การพัฒนาหลักสูตร ฐานสมรรถนะ

สำหรับสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากแนวคิดสู่การออกแบบ การจัดการเรียนรู้
การประเมิน และการใช้ AI เป็นผู้ช่วยนักพัฒนาหลักสูตร

อาจารย์เปี้ยก: อภินันท์ สิริรัตนจิตต์

ปริญญาเอก: กศ.ด. หลักสูตรและการสอน (CANDIDATE)

ปริญญาโท: ค.ม. หลักสูตรและการสอน

ปริญญาตรี: พรบ. บริหาร เกียรตินิยมอันดับ 2

การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ สำหรับสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21

จากแนวคิดสู่การออกแบบ การจัดการเรียนรู้ การประเมิน
และการใช้ AI เป็นผู้ช่วยนักพัฒนาหลักสูตร

อาจารย์เปี้ยก

อภินันท์ สิริรัตนจิตต์

รายการบรรณานุกรม

อภินันท์ สิริรัตนจิตต์. (2569). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ
สำหรับสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.

สงขลา: AP Book and Infopreneur.

พิมพ์ครั้งที่ 1: กันยายน พ.ศ. 2569

จำนวน 224 หน้า

ราคา 200 บาท

คำนิยาม

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องก้าวพ้นจากการมุ่งเน้นเพียงการถ่ายทอดความรู้ไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่จำเป็นไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต การทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีคุณภาพ แนวคิดเรื่อง **“หลักสูตรฐานสมรรถนะ” (Competency-Based Curriculum)** จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรโดยมุ่งตอบคำถามสำคัญว่า “ผู้เรียนควรสามารถทำอะไรได้” มากกว่าการพิจารณาเพียงว่า “ผู้เรียนควรรู้อะไร”

หนังสือ **“การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21”** ของ อาจารย์เปี้ยก อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ เป็นผลงานที่นำเสนอแนวคิดและแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงตั้งแต่แนวคิดพื้นฐาน การออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การประเมินผล ไปจนถึงการ

ประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ในฐานะ “ผู้ช่วยนักพัฒนาหลักสูตร” ซึ่งสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในปัจจุบัน

จุดเด่นประการหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ คือ การนำเสนอเนื้อหาในลักษณะที่พยายามเชื่อมโยง “แนวคิดกับการปฏิบัติ” ผู้อ่านจึงสามารถทำความเข้าใจหลักการของหลักสูตรฐานสมรรถนะควบคู่ไปกับการมองเห็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ นักพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการศึกษา หรือผู้ที่สนใจการปฏิรูปการเรียนรู้

นอกจากนี้ การนำ AI เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ถือเป็นประเด็นที่มีความร่วมสมัยและมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะ AI สามารถช่วยสนับสนุนการค้นคว้าข้อมูล การวิเคราะห์บริบท การออกแบบองค์ประกอบของหลักสูตร การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือบางประเภทได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญคือ AI ควรทำหน้าที่เป็น “ผู้ช่วย” มิใช่ผู้ตัดสินใจแทนนักพัฒนาหลักสูตร หนังสือเล่ม

นี้จึงชวนให้ผู้อ่านมองเห็นทั้งโอกาสและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ

การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพมิได้เกิดจากการเปลี่ยนชื่อหลักสูตรหรือการเพิ่มกิจกรรมบางอย่างเข้าไปในหลักสูตรเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการที่ต้องพิจารณาอย่างเชื่อมโยงตั้งแต่ เป้าหมายของผู้เรียน สมรรถนะที่ต้องการพัฒนา สาระการเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนบริบทและความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน หนังสือเล่มนี้จึงมีคุณค่าในฐานะแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมของกระบวนการดังกล่าวอย่างเป็นระบบ

ข้าพเจ้าเชื่อว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและครูในการนำแนวคิดไปใช้เป็นกรอบสำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและนักวิชาการด้านการศึกษาในการศึกษาและต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่สถานศึกษากำลังเผชิญกับความ

เปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ และ
ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน

ท้ายที่สุดนี้ ขอชื่นชม **อาจารย์เปี้ยก อภินันท์
สิริรัตนจิตต์** ที่ได้เรียบเรียงและนำเสนอองค์ความรู้ด้านการ
พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในรูปแบบที่เชื่อมโยงกับ
บริบทการศึกษาในยุคดิจิทัล และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือ
เล่มนี้จะเป็นอีกหนึ่งทรัพยากรทางวิชาการที่ช่วยส่งเสริมให้
ผู้บริหาร ครู และผู้พัฒนาหลักสูตร สามารถร่วมกัน
ออกแบบหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ **“รู้จริง ทำได้ ใช้
เป็น และดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ”** อันจะนำไปสู่การ
พัฒนาการศึกษาและผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

ขอแสดงความชื่นชม

ผศ.ดร. ปัญญา ทองนิล

คำนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ โลกไม่ได้ต้องการเพียงผู้เรียนที่มีความรู้จำนวนมาก แต่ต้องการบุคคลที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา สื่อสาร ทำงานร่วมกับผู้อื่น สร้างสรรค์สิ่งใหม่ และปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ คำถามสำคัญของการศึกษาในยุคนี้จึงไม่ควรหยุดอยู่เพียงว่า “ผู้เรียนรู้เรื่องอะไร” แต่ต้องก้าวไปสู่คำถามว่า “**ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปทำอะไรได้บ้าง?**”

แนวคิดหลักสูตรฐานสมรรถนะจึงได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เพราะเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และคุณค่าไปใช้ในการปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะไม่ใช่เพียงการเพิ่มคำว่า “สมรรถนะ” ลงในเอกสารหลักสูตร แต่เป็นการเปลี่ยนวิธีคิดตั้งแต่การวิเคราะห์บริบท การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดสมรรถนะ การเขียนผลลัพธ์การเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ไปจนถึงการประเมิน
หลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนเกิดสมรรถนะแล้วจริง

หนังสือ “การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ” เล่ม
นี้จึงได้รับการออกแบบให้เป็นทั้งหนังสือความรู้และคู่มือ
ปฏิบัติ โดยนำเสนอเส้นทางการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็น
ระบบ ตั้งแต่การทำความเข้าใจแนวคิดพื้นฐาน ไปจนถึงการ
สร้างหลักสูตร การทดลองใช้ การประเมิน และการปรับปรุง

จุดเด่นสำคัญของหนังสือคือการเชื่อมโยงแนวคิดทาง
หลักสูตรเข้ากับเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เช่น
Curriculum Blueprint, Competency Mapping,
Learning Outcome Canvas, Unit Blueprint,
Performance Task, Evidence of Learning และ
Competency Rubric รวมทั้งการประยุกต์ใช้
ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI ในฐานะผู้ช่วยนักออกแบบหลักสูตร

ผู้เขียนหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วยให้ครู ผู้บริหาร
สถานศึกษา นักพัฒนาหลักสูตร ศึกษานิเทศก์ อาจารย์
มหาวิทยาลัย และผู้สนใจ สามารถเปลี่ยนจากการ “รู้จัก

หลักสูตรฐานสมรรถนะ” ไปสู่การ “ออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ”

ท้ายที่สุดสามารถนำหลักสูตรไปใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียน
ให้มีความสามารถในการใช้ความรู้เพื่อดำรงชีวิตและสร้าง
คุณค่าในโลกจริง

อภินันท์ สิริรัตนจิตต์

กันยายน, 2569

คำแนะนำการใช้หนังสือ

หนังสือเล่มนี้ออกแบบให้ใช้ได้ 3 ลักษณะ

1. ใช้อ่านเพื่อทำความเข้าใจ ผู้อ่านสามารถอ่านตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 12 ตามลำดับ เนื้อหาจะพาผู้อ่านจากแนวคิดพื้นฐานไปสู่การออกแบบหลักสูตรครบวงจร

2. ใช้เป็นคู่มือออกแบบหลักสูตร หากผู้อ่านกำลังพัฒนาหลักสูตรจริง สามารถเลือกใช้แบบฟอร์มในภาคผนวกตามขั้นตอนที่กำลังดำเนินการ

3. ใช้เป็นคู่มือการอบรม วิทยากรสามารถใช้แต่ละบทเป็นหน่วยการอบรม และใช้ Workshop ท้ายบทเป็นกิจกรรมปฏิบัติ

หลักสำคัญของการใช้หนังสือเล่มนี้คือ **อย่าอ่านเพียงเพื่อรู้ แต่ให้อ่านเพื่อออกแบบ** เมื่ออ่านจบแต่ละบทควรมีผลงานเกิดขึ้นอย่างน้อยหนึ่งชิ้น เช่น การวิเคราะห์บริบท การกำหนดสมรรถนะ การเขียน Learning Outcomes หรือการสร้าง Curriculum Blueprint

สารบัญ

คำนิยม	d
คำนำ	h
คำแนะนำการใช้หนังสือ	k
บทนำ	1
ส่วนที่ 1 เข้าใจ “หลักสูตรฐานสมรรถนะ” ก่อนลงมือทำ	15
บทที่ 1 เปิดโลกหลักสูตรฐานสมรรถนะ	16
1.1 ทำไมการศึกษาในยุคใหม่ต้องเปลี่ยนจาก “เรียนรู้เนื้อหา” สู่ “ใช้ความรู้ได้”	19
1.2 ความหมายของสมรรถนะ	24
1.3 องค์ประกอบของสมรรถนะ	29
1.4 ความแตกต่างระหว่างความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะ	35
1.5 หลักสูตรฐานเนื้อหา กับหลักสูตรฐานสมรรถนะ	39
1.6 หลักสูตรฐานสมรรถนะกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	44
1.7 หลักคิดสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ	50
บทที่ 2 วิเคราะห์บริบทและความต้องการของผู้เรียน	66
2.1 รู้จักผู้เรียนก่อนออกแบบหลักสูตร	67
2.2 การวิเคราะห์บริบทโรงเรียนและชุมชน	68

2.3 การวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล	70
2.4 ความต้องการของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	71
2.5 แนวโน้มอาชีพและทักษะแห่งอนาคต	73
2.6 การวิเคราะห์ปัญหาและความท้าทายของผู้เรียน	74
2.7 การใช้ AI ช่วยวิเคราะห์บริบทและผู้เรียน	75
ส่วนที่ 2 ออกแบบ “เป้าหมายหลักสูตร” ให้ชัด	
บทที่ 3 กำหนดสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้	77
3.1 จากวิสัยทัศน์สู่สมรรถนะ	77
3.2 สมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ	78
3.3 การกำหนดองค์ประกอบของสมรรถนะ	79
3.4 Knowledge–Skills–Attitudes–Values	80
3.5 การเขียน Learning Outcomes	81
3.6 การเขียนผลลัพธ์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ	82
3.7 การกำหนดระดับความสามารถ	83
3.8 ตัวอย่างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีและควรปรับปรุง	83
บทที่ 4 สร้าง “พิมพ์เขียวหลักสูตร” (Curriculum Blueprint)	85
4.1 ความหมายของ Curriculum Blueprint	85
4.2 องค์ประกอบของพิมพ์เขียวหลักสูตร	85
4.3 การจัดโครงสร้างหลักสูตร	86

4.4 การกำหนดหน่วยการเรียนรู้	86
4.5 Competency Mapping	87
4.6 Learning Outcome Mapping	88
4.7 การเชื่อมโยงสมรรถนะ-สาระ-กิจกรรม-การประเมิน	88
4.8 Curriculum Alignment	89
4.9 ตัวอย่าง Curriculum Blueprint	89
 ส่วนที่ 3 จากหลักสูตรสู่ “หน่วยการเรียนรู้”	91
บทที่ 5 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ	92
5.1 หลักคิด Backward Design	92
5.2 กำหนดเป้าหมายปลายทาง	92
5.3 กำหนดหลักฐานการเรียนรู้	93
5.4 ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้	93
5.5 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ	94
5.6 การกำหนดภาระงานและชิ้นงาน	94
5.7 Authentic Learning	95
5.8 Performance Task	96
5.9 ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ	97

บทที่ 6 ออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะ	98
6.1 จาก “การสอน” สู่ “การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้”	98
6.2 Active Learning	98
6.3 Project-Based Learning	99
6.4 Problem-Based Learning	99
6.5 Inquiry-Based Learning	100
6.6 Challenge-Based Learning	100
6.7 Scenario-Based Learning	100
6.8 Work-Based Learning	101
6.9 Personalized Learning	101
6.10 การเลือกวิธีสอนให้เหมาะกับสมรรถนะ	102
ส่วนที่ 4 การประเมินสมรรถนะ	103
บทที่ 7 ประเมินอย่างไรจึงจะเรียกว่า “ประเมินสมรรถนะ”	104
7.1 ความหมายของการประเมินฐานสมรรถนะ	104
7.2 Assessment of / for / as Learning	104
7.3 Formative และ Summative Assessment	105
7.4 การประเมินจากการปฏิบัติจริง	106
7.5 Performance Assessment	106
7.6 Portfolio	106
7.7 Project และ Product Assessment	107

7.8 การสังเกตพฤติกรรม	107
7.9 การประเมินตนเองและเพื่อน	108
7.10 หลักฐานการแสดงผลสมรรถนะ	108
บทที่ 8 สร้าง Rubric และเครื่องมือประเมินสมรรถนะ	110
8.1 องค์ประกอบของ Rubric	110
8.2 Analytic Rubric และ Holistic Rubric	110
8.3 การกำหนดเกณฑ์ระดับคุณภาพ	111
8.4 การเขียน Performance Criteria	111
8.5 การกำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	112
8.6 ตัวอย่าง Rubric สำหรับสมรรถนะสำคัญ	113
8.7 การตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือ	114
8.8 การใช้ AI ช่วยสร้างและตรวจสอบ Rubric	114
ส่วนที่ 5 AI กับการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ	116
บทที่ 9 ใช้ AI เป็น “ผู้ช่วยออกแบบหลักสูตร”	117
9.1 AI กับบทบาทใหม่ของครู	117
9.2 AI ช่วยวิเคราะห์บริบทและผู้เรียน	117
9.3 AI ช่วยกำหนดสมรรถนะ	118
9.4 AI ช่วยเขียน Learning Outcomes	118
9.5 AI ช่วยออกแบบ Curriculum Blueprint	119

9.6 AI ช่วยออกแบบหน่วยการเรียนรู้	119
9.7 AI ช่วยสร้างสถานการณ์และภาระงาน	120
9.8 AI ช่วยสร้าง Rubric	120
9.9 การตรวจสอบความถูกต้องของผลลัพธ์จาก AI	120
9.10 จริยธรรมและความรับผิดชอบในการใช้ AI	121
 ส่วนที่ 6 ลงมือพัฒนาหลักสูตรจริง	 123
บทที่ 10 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะครบวงจร	124
ขั้นที่ 1 วิเคราะห์บริบท	124
ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ผู้เรียนและความต้องการ	125
ขั้นที่ 3 กำหนดสมรรถนะ	125
ขั้นที่ 4 กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้	125
ขั้นที่ 5 ออกแบบโครงสร้างหลักสูตร	126
ขั้นที่ 6 สร้าง Curriculum Blueprint	126
ขั้นที่ 7 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้	126
ขั้นที่ 8 ออกแบบการจัดการเรียนรู้	127
ขั้นที่ 9 ออกแบบการประเมิน	127
ขั้นที่ 10 ทดลองใช้และปรับปรุง	127

ส่วนที่ 7 นำหลักสูตรไปใช้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	129
บทที่ 11 การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ในสถานศึกษา	130
11.1 การเตรียมความพร้อมของครู	130
11.2 บทบาทของผู้บริหาร	131
11.3 การสร้างทีมพัฒนาหลักสูตร	131
11.4 PLC กับการพัฒนาหลักสูตร	132
11.5 Lesson Study	132
11.6 การทดลองใช้หลักสูตร	133
11.7 การเก็บข้อมูลจากการใช้หลักสูตร	133
11.8 การสะท้อนผลและปรับปรุง	134
11.9 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ	135
บทที่ 12 จากหลักสูตรสู่ระบบนิเวศการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ	136
12.1 ห้องเรียนฐานสมรรถนะ	136
12.2 โรงเรียนฐานสมรรถนะ	137
12.3 ชุมชนกับการพัฒนาสมรรถนะ	137
12.4 เครือข่ายการเรียนรู้	138
12.5 การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง	138
12.6 การเชื่อมโยงโรงเรียน-ชุมชน-อาชีพ	139
12.7 การสร้างพื้นที่การเรียนรู้แห่งอนาคต	139

บทส่งท้าย จาก “หลักสูตร” สู่ “ความสามารถของมนุษย์” 140

ภาคผนวก A: Competency-Based Curriculum Toolkit 142

แบบฟอร์มที่ 1 วิเคราะห์บริบทสถานศึกษา

แบบฟอร์มที่ 2 วิเคราะห์ผู้เรียน

แบบฟอร์มที่ 3 วิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

แบบฟอร์มที่ 4 กำหนดสมรรถนะ

แบบฟอร์มที่ 5 เขียน Learning Outcomes

แบบฟอร์มที่ 6 Competency Mapping

แบบฟอร์มที่ 7 Curriculum Blueprint

แบบฟอร์มที่ 8 Unit Blueprint

แบบฟอร์มที่ 9 Learning Experience Design

แบบฟอร์มที่ 10 Performance Task

แบบฟอร์มที่ 11 Evidence of Learning

แบบฟอร์มที่ 12 Rubric

แบบฟอร์มที่ 13 Portfolio

แบบฟอร์มที่ 14 Curriculum Alignment Matrix

แบบฟอร์มที่ 15 Curriculum Review Checklist

ภาคผนวก B: AI Prompt Book 153

50 Prompt สำหรับนักออกแบบหลักสูตร

หมวด 1 วิเคราะห์บริบทและผู้เรียน

หมวด 2 วิเคราะห์สมรรถนะ

หมวด 3 เขียน Learning Outcomes

หมวด 4 ออกแบบ Curriculum Blueprint

หมวด 5 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้

หมวด 6 สร้างสถานการณ์การเรียนรู้

หมวด 7 สร้าง Performance Task

หมวด 8 สร้าง Rubric

หมวด 9 ตรวจสอบ Alignment

หมวด 10 ปรับปรุงหลักสูตรด้วย AI

ภาคผนวก C: ตัวอย่างหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

158

ตัวอย่างที่ 1

หลักสูตรฐานสมรรถนะระดับโรงเรียน

ตัวอย่างที่ 2

หลักสูตรรายวิชาฐานสมรรถนะ

ตัวอย่างที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ตัวอย่างที่ 4

แผนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ตัวอย่างที่ 5

ชุดการประเมินสมรรถนะ

อ้างอิง

166

เกี่ยวกับผู้เขียน

บทนำ

จาก “หลักสูตรที่บอกว่าจะสอนอะไร” สู่ “หลักสูตร ที่ออกแบบให้ผู้เรียนทำอะไรได้”

โลกของการศึกษาในวันนี้กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความรู้จำนวนมากที่เคยต้องใช้เวลาหลายปีในการเรียนรู้ ปัจจุบันสามารถค้นหาได้ภายในเวลาไม่กี่วินาที เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ การเปลี่ยนแปลงของโลก อาชีพ สังคมที่มีความหลากหลาย และปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ล้วนกำลังตั้งคำถามสำคัญต่อระบบการศึกษา

“โรงเรียนควรสอนอะไรให้ผู้เรียน?”

แต่คำถามที่สำคัญกว่าอาจเป็น

“เมื่อผู้เรียนออกจากห้องเรียนแล้ว เขาสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ทำอะไรได้บ้าง?”

คำถามสองข้อนี้ดูเหมือนจะมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่แท้จริงแล้วสะท้อนแนวคิดทางการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมาก

การศึกษาแบบเดิมจำนวนไม่น้อยให้ความสำคัญกับการกำหนดว่า ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาอะไร ต้องรู้เรื่องอะไร และต้องผ่านตัวชี้วัดหรือสาระการเรียนรู้ใด ขณะที่การศึกษาในยุคใหม่กำลังขยับความสนใจไปสู่คำถามว่า ผู้เรียนสามารถ นำความรู้ ทักษะ ความคิด คุณลักษณะ และคุณค่าที่มี ไปใช้ในการแก้ปัญหา ตัดสินใจ สร้างสรรค์ ผลงาน และรับมือกับสถานการณ์จริงได้หรือไม่ นี่คือจุดเริ่มต้นของแนวคิด “หลักสูตรฐานสมรรถนะ” (Competency-Based Curriculum) หลักสูตรฐานสมรรถนะไม่ได้หมายความว่าเราจะละทิ้ง “ความรู้” แล้วหันไปสอนเฉพาะทักษะ ตรงกันข้าม ความรู้ยังคงเป็นรากฐานที่สำคัญ เพียงแต่ความรู้ไม่ควรเป็น “จุดสิ้นสุด” ของการเรียนรู้ หากควรเป็น “เครื่องมือ” ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีความหมาย

ผู้เรียนที่รู้หลักการทางคณิตศาสตร์ แต่ไม่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน อาจกล่าวได้ว่ายังมีความรู้ แต่ยังไม่ได้แสดงสมรรถนะอย่างเต็มที่

ผู้เรียนที่รู้หลักการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แต่ไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาขยะในชุมชนหรือออกแบบแนวทางแก้ไขได้ ความรู้ของเขายังไม่ได้ถูกเปลี่ยนให้เป็นความสามารถในการปฏิบัติ

ในทำนองเดียวกัน ผู้เรียนที่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับการสื่อสารได้ถูกต้อง แต่ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นในสถานการณ์จริงอย่างเหมาะสม ก็ยังมีช่องว่างระหว่าง “การรู้” กับ “การทำได้” ดังนั้น หัวใจของหลักสูตรฐานสมรรถนะจึงไม่ได้อยู่ที่คำถามเพียงว่า “ผู้เรียนเรียนรู้อะไร?” แต่ต้องถามต่อว่า “ผู้เรียนสามารถทำอะไรได้จากสิ่งที่เรียนรู้?” และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ “ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่รู้และทำได้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือสถานการณ์จริงได้หรือไม่?”